

Корольов Д. К.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної психології,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
E-mail: assessment@i.ua
ORCID: 0000-0002-9685-5286

ГРА В КОХАННЯ, ЯКЕ МОЖЕ БУТИ СПРАВЖНІМ: РОМАНТИЧНІ СТОСУНКИ З ДЕМОНСТРАТИВНОЮ ОСОБИСТІСТЮ

Серед особистісних розладів дослідження істероїдного психотипу мають найбільш тривалу та широку історію. З часом стали накопичуватись клінічні факти щодо специфіки романтичних стосунків та сексуальності таких осіб. Крім того, наявні кількісні емпіричні дослідження гістрійного типу особистості, але вони не зосереджені на вивченні його близьких стосунків.

Романтичні стосунки є однією з провідних сфер, де проявляється гістрійна особистісна динаміка. Демонстративні особи відрізняються високою мотивацією до стосунків, здатні успішно презентувати себе як привабливих партнерів, швидко вступають у нестабільні та вкрай емоційні стосунки, висувають дуже високі вимоги до залученості партнерів, мають нереалістичні очікування, що призводить до невдоволення поточними стосунками та пошуку альтернатив, за їхньою показною псевдогіперсексуальністю насправді приховані сексуальні проблеми, вони також схильні обирати неадекватних партнерів, наприклад, «поганих хлопців». На рівні власне особистісного розладу такі люди успішно ініціюють стосунки, але не здатні їх підтримувати. Однак осіб гістрійного спектру слід відрізняти від повністю нормального психотипу: яскравого, життєрадісного, емоційного, драматично експресивного, більше за звичайного схильного до імпульсивних дій, жвавого, сенситивного у міжособистісній взаємодії.

Знання гістрійонної динаміки у романтичних стосунках корисне не лише для фахівців, які надають психологічну допомогу, але й для партнерів демонстративних осіб, а також для них самих. Психотерапевти та романтичні партнери істеричних осіб мають розглядати здорові аспекти цього психотипу як особистісний ресурс та сприяти його використанню як основи для побудови продуктивних стосунків.

Ключові слова: *стосунки, романтичні стосунки, близькі стосунки, розлади особистості, гістрійонний розлад особистості, демонстративна особистість, істероїдна динаміка.*

Вступ

Демонстративні особи, яких можна зустріти серед акторів, естрадних виконавців, авторів цифрового контенту в соцмережах та просто серед популярних людей з безпосереднього оточення, багатьма сприймаються як вкрай привабливі уявні чи потенційно реальні романтичні партнери. Із біографій людей мистецтва відомо про їхню схильність до бурхливих та нестабільних історій кохання. З метою надання психологічної допомоги як демонстративним особам, так і їхнім партнерам важливо визначити психологічні особливості стосунків з такими особами. У випадку цього особистісного типу акцент слід зробити на відокремленні психологічної реальності від художніх перебільшень та корекції очікувань.

Постановка проблеми. Перш за все слід визначитись із термінологією. У минулому використовувався термін істерія, який внаслідок негативного смислового навантаження у психіатричній діагностиці тепер замінено на термін гістрійонний розлад (Horowitz, 1991, с. ix). Поряд із цим деякі психоаналітики продовжують використовувати термін істерична особистість, але щодо осіб з кращою емоційною саморегуляцією та соціальною адаптованістю (Yudofsky, 2005, 47–52). Для позначення всього діапазону прояву психотипу нерідко застосовують м'якіші терміни: істероїдна особистість, особи гістрійонного спектру. У контексті романтичних стосунків, вважаємо, більш доречно використовувати поняття демонстративна особистість, що не має такої негативної конотації, вказує на нормальний або субклінічний рівень прояву психотипу.

Ймовірно, серед інших клінічних особистісних типів дослідження істероїдної особистості мають найбільш тривалу та широку історію. Повний їх огляд від часів Стародавнього Єгипту до психоаналітичних робіт кінця двадцятого сторіччя поданий у роботі М. Горовіца та колег (Horowitz, 1977). Протягом цього періоду основна увага приділялась психопатологічним, психосоматичним та девіантним проявам при істеричних розладах. У класичному психоаналізі пацієнти з істеричними розладами стали клінічною моделлю, за допомогою якої була продемонстрована роль несвідомих процесів, зокрема, соціально небажаних мотивів, захисних механізмів у поведінці та виникненні симптомів. Уже з тих часів поступово стали накопичуватись клінічні факти, що мають незалежну від психоаналітичних інтерпретацій наукову цінність, щодо специфіки романтичних стосунків та сексуальності таких осіб.

При аналізі цих фактів слід враховувати, що гістрійонні особливості можуть по-різному проявлятися у жінок та в чоловіків. Хоча в психоаналітичній практиці та психіатричній діагностиці гістрійонний розлад традиційно знаходили переважно в жінок, контрольоване дослідження у загальній популяції показало його схожу представленість також у чоловіків (Nestadt, 1990). Гістрійонні чоловіки – «мачо» – навчилися грати гранично чоловічу роль, отримуючи винагороди за мужність, крутість характеру та силу, а не за фізичну компетентність чи здатність вирішувати проблеми (Beck, 2003).

Загалом дослідження гістрійонного типу особистості тривають (A, 2024; Ferguson & Negy, 2014; Pliuș-Olariu, 2020; Wang, 2023), але вони не фокусуються на вивченні його романтичних, близьких стосунків.

Мета статті – проаналізувати особливості романтичних стосунків демонстративної особистості.

Теоретичний аналіз

Перед зануренням у глибший аналіз проблеми слід погодитись із М. Горовіцем у тому, що прояви гістрійонного спектру слід відрізнати від повністю нормального психотипу: яскравого, життєрадісного, емоційного, драматично експресивного, більше за звичайного схильного до імпульсивних дій, жвавого у взаємодії, сенситивного в міжособистісному плані (Horowitz, 1991, с. 9).

Т. Міллон також вказує на два нормальних варіанти гістрійонної особистості. Драматичний тип акцентує почуття, кольори та увагу. Ці

люди ефектно оперують словами, цінують вплив емоцій, показують емоції легко та відкрито. Вони переживають життя через почуття та романтику, цілеспрямовано турбуються про власну фізичну привабливість, при підборі одягу свідомо враховують сприйняття іншою статтю, стають захоплюючими, чарівними, навіть звабливими, коли «на сцені». Багато з них мають розвинену інтуїцію та швидко відчують, про що говорити та як поводити себе з іншими. Більшість легко довіряють іншим та з готовністю вступають у стосунки. Інший – товариський – тип більше сфокусований на спілкуванні, ніж на театральності. Впевнені у своїй здатності впливати та шармі, такі особи вміють природньо сподобатись та бути популярними. Зазвичай їх сприймають як теплих, живих, драматичних, енергійних або провокативних. Більшість із них вважають себе веселими та оптимістичними. Їх життєрадісність заражає та стимулює в інших аналогічні переживання. Багато з них діють та думають, як молоді, навіть у середньому та старшому віці. Більшість – відкриті для нових можливостей та знаходять величезну радість у новому досвіді (Millon, 2004, с. 295).

У обговорюваному контексті слід згадати описаний К. Юнгом екстравертований почуттєвий тип. Представники цього типу йдуть кризь життя переважно з опорою на спрямовані назовні емоційні переживання. Останні пристосовані, гармонізовані з об'єктивними ситуаціями та загальними цінностями. Найбільш повно це помітно в коханні: обирають та люблять «підходящого» партнера, який відповідає розумним очікуванням. Причому почуття є справжніми та повними. Поведінка відповідає почуттям, ці особи є чудовими партнерами та батьками (Jung, 2017, с. 330).

Варто погодитись з Т. Міллоном, що формуванню демонстративного психотипу сприяє зовнішня привабливість (Millon, 2004, с. 321). Із цим твердженням узгоджуються результати дослідження Р. Борнштейна, який на вибірці студентів коледжу встановив, що гістрійонні жінки мали вищі оцінки за зовнішньою привабливістю, ніж жінки з ознаками інших розладів особистості або жінки без таких проявів. Проте цього зв'язку не було знайдено в чоловіків. Привабливіші гістрійонні жінки мали більш різноманітні та підтримуючі соціальні зв'язки, проявляли більше негативізму в стосунках, більше використовували незрілі захисні механізми (Bornstein, 1999).

Т. Міллон зазначає, що чарівні дівчата, симпатичні або атлетичні хлопці потребують мало зусиль, щоб отримати увагу та схвалення.

Самого їхнього існування достатньо, щоб притягувати інших. Однак цей винагороджувачий досвід та обумовлена ним висока самооцінка мають свій зворотній бік. Такі люди можуть не розвинути більш суттєвих в особистісному та соціальному плані вмінь, оскільки їм це не потрібно для визнання з боку інших. Отже, вони можуть стати надмірно залежними від звичної схвальної уваги інших, без чого відчувати значний дискомфорт. Коли така увага перестає з різних причин, зокрема, з віком, надходити, то схильні вступати в боротьбу за її повернення доступними звичними засобами. Так, може спостерігатися характерний для демонстративної особистості дитячий ексгібіціонізм, підлітковий грайливий та звабливий стиль стосунків (Millon, 2004, с. 321). З іншого боку, Р. Борнштейн вказує, що старші особи можуть приймати роль яскравої, провокуючої почуття провини материнської або батьківської фігури (Bornstein, 1999, с. 92).

Вважається, що гістрійонний спектр включає три умовних рівні: м'який та примхливий; помірний та театральний; тяжкий та порушений (власне гістрійонний розлад особистості) (Fox, 2015, с. 100). Відповідно, перші два рівні є субклінічними, тобто знаходяться на межі норми та психічного розладу.

За Д. Фоксом, представники першого рівня дружелюбні, компанійські, емоційно експресивні, товариські із нападами підозрілості, поверхневості, їм дещо не вистачає глибини, схильні дружити, потенційно тривало, мають гострі, але не руйнівні реакції, їх емоційні розповіді про себе можуть виглядати неправдоподібними завдяки нестачі суті та деталей. Особи, що належать до другого рівня, наполегливо шукають уваги інших як джерела підтвердження власної цінності, завдяки поверхневості та недостатньому розумінню себе розвивається дратівлива для інших легковажність, надокучливість може спричинити відсторонення або повне відкидання з боку оточуючих. У такому випадку лише посилюються вимоги уваги та визнання для відновлення почуття власної цінності. На рівні гістрійонного особистісного розладу спостерігаються екстремальні форми театральної поведінки, що порушують нормальне функціонування в професійній та особистій сферах. З DSM-5 відомі ознаки цього розладу: необхідність бути в центрі уваги, швидке переживання інтимності, демонстрація перебільшених емоцій, пошук уваги через зовнішність, демонстрація поверхневих емоцій, провокативна поведінка, сугестивність, нестача деталей у висловлюваннях (Fox, 2015, с. 100–101).

Для обговорюваного розладу, подібно до всіх інших розладів особистості, властиве коло позитивного зворотного зв'язку, що підкріплює саме себе, таким чином, сформований спосіб життя виправдовує непродуктивні погляди та поведінку (Fox, 2015, с. 101).

Отже, наявний континуум між нормальними психотипами та гістрійонним розладом особистості. І в цьому випадку продуктивною є стара ідея, що особистісні розлади містять у гіпертрофованій та неадаптивній формі властиві всім особистісні модуси. І перші є свого роду дослідницькою моделлю для розуміння других. Зокрема, такою дослідницькою моделлю є романтичні стосунки гістрійонних осіб.

Будемо виходити з того, що особливості романтичних стосунків демонстративної особистості, як і інших субклінічних та клінічних особистісних типів, значною мірою впливають з логіки функціонування її внутрішнього світу, у першу чергу – з бачення себе серед інших людей. Генетичні, нейродинамічні чинники, ймовірно, діють через особливості динаміки психічних процесів, перебігу емоцій. Останні набувають того або іншого значення, коли знаходять своє місце в цілісному внутрішньому світі, який слід спробувати зрозуміти.

М. Горовіц у фундаментальних роботах щодо істероїдного особистісного стилю та гістрійонного розладу особистості пише про характерний для таких людей душевний стан, конфігурацію внутрішнього світу, що включає стосунки, емоційність та саморегуляцію. Важливі причини, з яких цей стан привабливий або небажаний, використовуються в захисний спосіб, а також надмірний або недостатній рівень волевої регуляції.

Можна припустити, що основна рушійна сила дій демонстративної особистості – побоювання залишитись насамоті та бути затопленою негативним афектом. Бути в центрі уваги інших – розглядається як пріоритетний спосіб уникнення такої ситуації. Краще, щоб ця увага була позитивною та вела до уподобання іншими та допомоги. Якщо ж це не вдається, провокується негативна увага, наприклад, через скандальну поведінку.

Зокрема, М. Горовіц вказує, що для істероїдів властивий драматичний, навіть «театральний» душевний стан, в основі якого лежить емоційно заряджений пошук уваги через все, що може викликати інтерес з боку інших. Часто для цього використовується спокусливе або хворе тіло. Хоча справжнє чуттєве збудження може бути низьким, реальна хвороба або фізичний недолік – меншими, ніж це демонструється. У

результаті особу звинувачують у маніпулятивності та удаваних поглядах. Однак така особа не має наміру обманути, будь-яка фабрикація нею не усвідомлюється, а звинувачення в нещирості можуть поранити (Horowitz, 1991, с. 5).

Можна припустити також, що нестабільність стану демонстративного психотипу одночасно є причиною, засобом та наслідком пошуку уваги від інших. Підтримка позитивного емоційного стану потребує сильних динамічних стимулів, до яких належить увага інших. Жваві, швидко змінювані емоції з відповідною експресією, як показують приклади із соцмереж, є одними з найбільш потужних соціально прийнятних способів збереження уваги аудиторії. З іншого боку, увага інших не постійна та не гарантована, з чим пов'язана нестабільність стану демонстративної особи.

Попри непродуктивні наслідки драматичного душевного стану, він сприймається як самим суб'єктом, так і оточуючими як відносно бажаний. Адже така особа наповнюється життєвою енергією, на протигагу депресивному стану, який, у такий спосіб, реципрокно подавляється. Засмучений або гнівливий стани заперечуються, оскільки здатні відштовхнути інших. У цьому плані драматичне налаштування є адаптивним (Horowitz, 1991, 5).

Проте така особа прагне та вимагає симпатії у широкому колі ситуацій, де інші це можуть вважати неприйнятним, наприклад, тому що очікують співробітництва у вирішенні проблеми. Якщо пошуки уваги виявляються неуспішними, особа гістрійонного спектру стає похмурою, ображеною. Сором'язливий, подавлений стан також може використовуватись як компроміс, що дозволяє уникнути ризику самопрезентації. Психічна активність знижується через страх не отримати бажаної уваги у разі спроби проявити активність (Horowitz, 1991, 5–6).

Особи гістрійонного спектру обирають для себе доступну, на їх погляд, та ефективну за наявних обставин і особистісних ресурсів рольову модель у стосунках з іншими. Це може бути «секс-зірка», або благаюча, але занедбана дружина. Демонстрація атрибутів обраної ролі має привернути увагу бажаного іншого. Від нього очікується компліментарна роль: зацікавлений шанувальник, відданий рятівник, покайний та тепер відповідальний піклувальник. У цьому сценарії реактивні дії інших забезпечують бажану увагу. Після чого особа почувається відновленою, вдячною та люблячою (Horowitz, 1991, с. 6).

Реальна взаємодія може не відповідати цьому сценарію, послідовність дій також може порушуватись бажаннями та страхами. У сценарії передбачено, що у випадку небажаного розвитку подій особа стає злою або наляканою неправильно, на її погляд, поведінкою іншої сторони. Далі проявляється сподівання через звинувачувальний гнів або відчай повернути увагу. Якщо цього не відбувається, особа почувається використаною, а інша сторона – об'єктом маніпуляцій. Оскільки початкові сигнали нічого не значили. Наприклад, за оболонкою удаваної теплоти та глибини ховалась поверхневність або холодна брехня. Далі можуть розгортатись різноманітні сценарії, в яких ролі агресора, жертви та рятівника взаємодіють без справжньої задоволеності та близькості. Драматичні повтори таких сценаріїв стають можливими за відсутності чіткого усвідомлення того, що відбулось, без рефлексії, як і чому це відбулось (Horowitz, 1991, с. 6–7).

Для повторення потрібний наполегливий інтерес без усвідомлення ймовірних наслідків. У результаті захоплена та заплутана особа опиняється в стосунках, в яких зазнає шкоди або експлуатується. Пожвавлення від перебування в центрі уваги змінюється сильним страхом садистичного нападу або відчаєм бути залишеною. Інша сторона звинувачується в руйнуванні очікувань, а сама особа на свідомому рівні бачить себе невинною постраждалою жертвою. Проте зазвичай наявні неусвідомлювані самозвинувачення, імпульси покарати себе. Загалом стосунки формуються занадто швидко та з не тими людьми. Зобов'язання не приймаються. З віком особа відчуває, що змарнувала життя, проходячи через це. Результатом може бути депресія (Horowitz, 1991, с. 7–8).

Особа гістрійного спектру може опинитись у невротичному або садомазохістському союзі. Може надати свого роду мазохістську передоплату у надії, що після завдання шкоди агресор переживатиме розкаяння та в компенсацію надасть увагу та любов. У інших союзах спостерігається хронічна залежність від особи, що сприймається як сильна на фоні вразливої власної особистості. Водночас спостерігається тенденція шукати увагу від нових знайомих, що провокує сепарацію від постійного партнера (Horowitz, 1991, с. 8).

Для осіб гістрійного спектру властивий стурбований стиль прив'язаності. Вони схильні бачити себе в негативному світлі, а інших – у позитивному, проявляють тенденцію до дистресу, поганого емоційного контролю, демонструють спрямовані проти себе симптоми, очікують,

що інші їх врятовують. Тому вони є вразливими, шукають стосунків, дуже чутливі до відкидання. Швидко прив'язуються до інших через саморозкриття та довіру. У якості неусвідомлюваного непродуктивного засобу задоволення власних потреб вміло використовують флірт, уникнення та нещирість (Fox, 2015, с. 108–115).

Оскільки більшість демонстративних осіб вимагає постійної уваги та стимуляції, їх партнери кінець кінцем почуваються ув'язненими постійною нужденністю в них, стомленими тягарем та емоційно віддаляються, залишають їх остаточно знудженими активно шукати альтернативи. Більш патологічні особи можуть швидко рухатись від одного партнера до іншого та залишати останніх вигорілими внаслідок власної зарядженості та змін настрою. Але менш патологічні особи здатні підтримувати стосунки з опорою на власний гарний вигляд та шарм. Наприклад, жінки, що символізують статус чоловіка і місія яких полягає в тому, щоб добре виглядати та прикрашати досягнення чоловіка (Millon, 2004, с. 312).

К. Блекер та Д. Тупін вважають, що провідною особливістю істероїдів є проблемна статева та гендерно-рольова ідентичність. Але для інших вони імітують крайні форми фемінної або маскулінної поведінки, що метафорично позначається як карикатура на гендерні ролі, або псевдофемінність та псевдомаскулінність. Трапляється, що жінки приймають псевдомаскулінну роль, а чоловіки – псевдофемінну. Водночас можливе прийняття ролі «жінки-дівчинки», гра з причин недостатньої особистісної зрілості в «маленьку дівчину» або «маленького хлопчика» (Blacker & Tupin, 1991, с. 46–51).

К. Блекер та Д. Тупін запропонували модель прояву діагностичних дескрипторів залежно від прийнятої гістріонною особою псевдофемінної або псевдомаскулінної ролі. Так, агресія у псевдофемінних істероїдів проявляється у неочевидних непрямих маніпуляціях, змагальності, домінантності, гнівливості, сарказмі, контрольованій образі, провокуванні провини в інших. Агресія у псевдомаскулінних істероїдів втілюється у прямих вербальних або фізичних нападах, самоствердженні, пихатості, неприйнятті залежності.

Особливостями емоційності псевдофемінних істероїдів є інтенсивні емоційні реакції, поганий самоконтроль, сентиментальність, романтичність, кричущість, надмірна реактивність, розсіяність, здатність швидко заспокоюватись, лабільність, поверхневність. Псевдомаскулінні істероїди характеризуються імпульсивністю, нестабільністю, поверх-

невістю афектів, можуть заперечувати почуття або бути сентиментальними.

Псевдофемінним істероїдам властиві сексуальні проблеми: фригідність, уникання сексуальних контактів, здивування чоловічими реакціями на сексуальні провокації. Псевдомаскулінні істероїди демонструють псевдопсихопатичну поведінку Дон Жуана, гіпермаскулінність, схильність до сексуальної експлуатації.

У псевдофемінних істероїдів упертість проявляється у неподатливості, відмові поступитися «правами», зверненні до жіночих привілеїв. Аналогічним чином псевдомаскулінні особи непоступливі у «чоловічих» питаннях.

У псевдофемінних істероїдів ексгібіціонізм втілюється не лише в одязі, косметичі, позах, ході, а й в демонстрації здатних привернути увагу недоліках та потребах. Псевдомаскулінні особи показують силу, хоробрість, терпимість до болю, мають примітний одяг, автомобілі та гаджети.

Псевдофемінні істероїди власні потреби ставлять на перше місце, чутливі до критичних зауважень, вразливі до зневаги. Псевдомаскулінні істероїди зосереджені на собі, для них дуже важливе ставлення до власного тіла, використовують інших, чутливі до образ.

Сексуальна провокативність псевдофемінних істероїдів пов'язана із фліртом, грою в кішки-мишки з чоловіками, кокетливістю, романтичністю, недоступністю. Відповідно псевдомаскулінні особи, крім флірту, часто зраджують, прагнуть завойовувати партнерів.

Псевдофемінні особи на словах протестують проти залежності, але рідко роблять щось на практиці, можуть зловживати алкоголем та наркотиками. Псевдомаскулінні особи втрачають показну гіпермаскулінність при відносно невеликих хворобах та травмах (Blacker, & Turpin, 1991, с. 61–62).

Т. Міллон пояснює формування демонстративного особистісного стилю у межах концепції соціального навчання. З дитинства батьки не критикували та не карали майбутніх істероїдів, лише заохочували прийнятну поведінку, але робили це не систематично. Інколи поведінка підкріплювалась, в інших випадках – ні. Оскільки нічого не спрацьовувало постійно і такі діти зазнавали фрустрації в отриманні батьківської уваги, вони перебільшували певну поведінку. Інакше їх ігнорували. Наприклад, одягнутись мило та гарно одного дня спричиняло позитивний коментар, а іншого – ні. Врешті-решт лише карикатурна по-

ведінка перетинала поріг, за яким її помічали та заохочували. Якщо ця динаміка проходила поза свідомості батьків, спрацьовувало порочне коло, коли все більш та більш відчайдушні зусилля були потрібні, щоб підтримувати той самий рівень турботи. Вони засвоювали послання: «Тебе ігнорують, тому що ти заслуговуєш бути ігнорованим, тому що ти не заслуговуєш більшого, і щоб заслужити більшого, потрібно дуже, дуже старатися» (Millon, 2004, с. 314).

У підлітковий вік такі діти входили з майже незадоволеною жагою уваги та любові. Природньо, вони з'ясовували, що експлуатація власної зростаючої сексуальності швидко робить їх магнітом постійного сексуального інтересу, тоді як до цього вони не мали нічого постійного. Якщо бути милою маленькою «татусевою дівчинкою» працювало періодично, нова стратегія працювала завжди та добре. Раніше депривовані особи катапультивались з агонії постійного ігнорування до екстазу перебування в центрі соціальної сцени. Оскільки раніше їх ігнорували та не надавали достатнього зворотного зв'язку, а потім несексуальні якості також не спричиняли такого потужного ефекту, в їх ідентичності центральних позицій набуває перебільшена гендерна роль. У результаті ідентичність є недостатньо розвиненою та сильною, що робить їх вразливими до дисоціації та фрагментації власного «я» в умовах сильної тривоги та стресу (Millon, 2004, с. 314).

Зазначимо, що в описаній динаміці подібну до сексуальності роль, але менш ефективно, можуть виконувати хвороба, минулі травми, певні недоліки, що багаторазово описувалось у клінічній психології як вторинна вигода. Крім того, слід додати до цього переліку провокативну несексуальну поведінку.

На відміну від психоаналітичних інтерпретацій та пояснень з позиції теорії соціального навчання, щодо біологічних та спадкових чинників гістрійного розладу особистості відомо мало. Проте, за аналогією з іншими психіатричними розладами, висуваються припущення про суттєву роль таких чинників. Останні, гіпотетично, діють через загальні особистісні якості, що пов'язані із емоційністю та динамікою психічних процесів (Yudofsky, 2005, 57–60).

Таку позицію підкріплює пізніше дослідження Т. Райхборн-К'еннеруда, який на підставі генетичних досліджень у загальній популяції дійшов висновку, що розлади особистості є помірно спадковими. У основі значної коморбідності розладів особистості знаходяться спільні генетичні фактори, які не узгоджуються з номенклатурою роз-

ладів особистості у DSM, а радше відображають загальні особистісні риси, що збільшують ймовірність розладів особистості (Reichborn-Kjennerud, 2010).

С. Торгерсен та ін. оцінювали за допомогою інтерв'ювання особистісні розлади монозиготних та дизиготних близнюків та отримали результати, що свідчать про генетичні впливи на виникнення зазначених розладів та схожу міру спадковості гістрійонного розладу з іншими розладами кластера В DSM (Torgersen et al., 2000).

Ще в одному дослідженні цього кластера, але вже з використанням ширшої вибірки із загальної популяції С. Торгерсен та ін. отримали такі оцінки рівня спадковості: антисоціальний розлад – 38 %, гістрійонний – 31 %, нарцисичний – 24 %, межовий – 35 %. Результати вказують також, що спільний генетичний фактор здійснює суттєвий внесок у всі чотири розлади, але з найсильнішим впливом на гістрійонний та найслабшим – на антисоціальний розлад. Вага специфічних для кожного розладу генетичних факторів значно відрізняється між чотирма особистісними розладами, вона суттєва для антисоціального та нарцисичного розладу та майже відсутня для гістрійонного та межового. Загальний фактор навколишнього середовища має значний вплив на всі чотири розлади. Наявні суттєві унікальні для кожного розладу фактори навколишнього середовища. Ймовірно, вони походять від особливого досвіду навколишнього середовища, який специфічно впливав на схильність до одного конкретного особистісного розладу, а також – від похибки вимірювання. Одночасно слід звернути увагу, що в цьому дослідженні, на відміну від звичайної практики, кожного з близнюків з пари інтерв'ювали різні особи, що, ймовірно, призвело до зменшення оцінок спадковості (Torgersen et al., 2008).

Вважаємо, що вибір партнерів та динаміка романтичних стосунків істероїдних осіб зазнають суттєвого впливу їхніх когнітивних особливостей. Варто погодитись із твердженням, що останні внутрішньо пов'язані із захисними механізмами, загальною особистісною динамікою та слугують охоронній меті. Когніції істероїдів туманні, дифузні, дуже загальні, імпресіоністичні, нестабільні, фрагментарні. Замість порівняння та протиставлення різних поглядів з метою кращого висвітлення всіх сторін проблеми істероїди прагнуть, наскільки можливо, мінімізувати когнітивну складність. Когнітивні фільтри активно захищають їх від всього занадто точного, фактичного, конкретного, абстрактного, обґрунтованого, логічного, систематичного, філософ-

ського або екзистенційного. Фактичне або конкретне є занадто нудним. Абстрактне або обгрунтоване занадто втомлює. Філософське занадто довге та надокучливе. Екзистенційне є занадто глибоким та загрозливим. Замість всього цього вони сприймають світ через єдиний канал яскравих, драматичних, але неточних гіперемоційних вражень (Millon, 2004, с. 315).

Гістрійні особи відрізняються глобальною та дифузною увагою, однак чітко відслідковують, чи приділяє інша людина їм увагу та чи хоче вона стати ближчою до них. Можуть бути дуже чутливими та добре відчувати мову погляду, міміку, інтонацію. Але ця чутливість залишається поверхневою, глибші наміри іншої особи свідомо не розглядаються. Осмислення минулого та планування майбутнього може бути дифузним та надмірно скороченим, без достатньої організованості та стійкості. Швидкі, подібні до короткого замикання рішення на підставі імпульсивних умовиводів та прийняття бажаного за дійсне часто виявляються неадаптивними (Horowitz, 1991, с. 8–9).

Увага може швидко переключатись та бути зосередженою не стільки на темі розмови, скільки на бажаній формі уваги партнера. Обговорення теми не відбувається лінійно у формі послідовних ідей. Вільні асоціації можуть збити з думки. Образи, жести, пози не точно транслиються у висловлювання, вербальні та невербальні повідомлення, особливо в стані сильного емоційного збудження, можуть суперечити одне одному (Horowitz, 1991, с. 9).

Коли істероїди стикаються зі складним когнітивним завданням, то можуть просто відмовитись від його вирішення та повідомити: «Це занадто складно». Якщо завдання не вдається позбутися, стають роздратованими або висловлюють втому. Їхнім завданням є перекласти тягар на іншого через отримання допомоги (Millon, 2004, с. 316).

Завдяки жвавій емоційності ці люди можуть бути зацікавленими слухачами. Але з їхніх розповідей про міжособистісні проблеми важко зрозуміти, що відбулось та у якій послідовності і, особливо, хто за це відповідальний. Частково це пояснюється їх тенденцією не звинувачувати через прийняття пасивної ролі під час подій або ретроспективно (Horowitz, 1991, с. 8–9).

Слід звернути увагу, що когнітивні процеси, що обслуговують самопрезентацію та комунікацію істероїдів, вкрай схожі з такими в популярних у соціальних медіа авторів, тобто слугують меті привернути увагу, сподобатись, не відштовхнути, не перевантажити, не набрид-

нути. Варто також погодитись із Т. Міллоном, що загалом когнітивні особливості істероїдів через підкріплення механізмів придушення, а в умовах сильного стресу – дисоціації, дозволяють уникнути глибокого розуміння світу, себе та стосунків, чим захищають від смутку, визнання власної потреби в залежності, сексуальних маніпуляцій (Millon, 2004, с. 316).

Специфіка романтичних стосунків демонстративних осіб тісно переплетена з особливостями їхньої сексуальності. У оглядовій роботі А. Коллаццоні та ін. показано, що, хоча близькі, сексуальні стосунки зазнають суттєвих змін при особистісних розладах, проблематика, зокрема, щодо гістрійонного типу, майже не досліджена (Collazzoni et al., 2017). Однак, відомо та вже зазначалось вище, що сексуальна привабливість та гіперболізація гендерних ролей глибоко та різнопланово використовується особами гістрійонного спектру для забезпечення уваги, прийняття, практичних вигід, що корелює, за спостереженнями клініцистів, із схильністю до зміни партнерів та проявом сексуальних проблем.

Із окремих аспектів зазначеної проблематики наявні також деякі кількісні дослідження. Так, у проведеному в США К. Фергюсоном дослідженні латиноамериканські жінки віком від 16 до 25 років з демонстративними рисами особистості частіше за інших повідомляли про секстинг, зокрема, про розсилку романтичним партнерам або іншим особам власних оголених фото (Ferguson, 2011).

У дослідження К. Апт та Д. Герлберта встановлено ряд сексуальних труднощів гістрійонних осіб. Так, такі жінки мають нижчу сексуальну асертивність, більш негативне ставлення до сексу, еротофобію, нижче сексуальне бажання, вищий рівень оргазмічних дисфункцій та сексуальної нудьги (Apt, & Hurlbert, 1994, с. 130).

Спостерігається, на перший погляд, парадоксальна ситуація, коли за фасадом, що створює враження бурхливої сексуальності, ховаються сексуальні проблеми та конфлікти. Серед іншого гістрійонні жінки на фоні високої сексуальної самооцінки, демонструють сексуальну занепокоєність. Вони стурбовані тим, щоб сприйматися сексуально привабливими та звабливими (Apt, 1994, с. 131), намагаються постійно спокушати багатьох з тих, кого зустрічають, навіть за відсутності при цьому сексуального бажання (Kaminska, 2022, с. 241). Природним продовженням цього є схильність вважати себе чудовими коханками (Apt, 1994, с. 131). Крім того, гістрійонні особи дуже чутливі до реальних

чи уявних нападів на власну статеву та сексуальну роль й занадто гостро реагують на її критику. Припускається, що саме звідси походить їх схильність до романтичного фантазування, а також до розгляду наявних стосунків ближчими, ніж вони є насправді. Оскільки реальне сексуальне життя задоволення не приносить, гістрійонна особа тікає від реальності у світ уявних сценаріїв, де її емоційні та фізичні потреби задовольняються саме на її умовах (Kaminska, 2022, с. 242). Власне схильності до фантазування, імпульсивній поведінці, незадоволеності поточними сексуальними стосунками (Apt, 1994, с. 131) приписується той факт, що гістрійонні жінки керуються боязкими невисловленими фантазіями (Kaminska, 2022, с. 241) й схильні до позашлюбних зв'язків, якщо мають сподівання, що ця поведінка може залишитися невиявленою (Apt, 1994, с. 131). Такі жінки нерідко прагнуть також досягти безпеки й самоповаги через стосунки із чоловіком, який сприймається ними як сильний. Це може супроводжуватися фантазіями про привласнення шляхом статевих контактів сили партнера (McWilliams, 2011; Hughes, 2020, с. 887).

Демонстративні жінки не лише зазвичай не усвідомлюють, що їхня поведінка буває сексуально провокуючою та сексуально пропозиційною та шокуються, коли їхні дії сприймаються як запрошення до сексуального контакту, а й погоджуються без внутрішньої мотивації на різні форми власне сексуальної взаємодії із бажання приборкати партнера або через відчуття провини за власну звабливу поведінку (McWilliams, 2011).

Сексуальна незадоволеність гістрійонних осіб може бути пов'язана з еротофобією (Apt, 1994), яка, в свою чергу, може обумовлюватись постійним нерозбірливим використанням сексуальної привабливості зі сторонніми цілями, екстибіціонізмом стосовно власного тіла (McWilliams, 2011), недостатньою орієнтацією на партнера в стосунках (Apt, 1994), а також злиттям загальнолюдських фізичних потреб у близькості із прихованими сексуальними бажаннями (McWilliams, 2011) та із занадто високими емоційними потребами (Back, 2003). Секс часто не приносить і чисто фізичного задоволення, бо фізичні потреби виявляються занадто переплетеними із емоційними, які, в свою чергу, є нереалістично великими у плані можливості задоволення партнером (Apt, 1994).

Щодо сексуальності гістрійонних чоловіків наявне лише одне кількісне дослідження, в якому встановлено, що серед чоловіків, які звер-

тались до лікарів із скаргами на сексуальні дисфункції, гістрійонні риси були сильно та позитивно пов'язані із підвищеним рівнем тестостерону, об'єктивними та суб'єктивними показниками кращого сексуального функціонування (Bandini et al., 2009). Проте результати цього дослідження можуть свідчити не стільки про краще сексуальне функціонування гістрійонних чоловіків порівняно з негістрійонними, скільки про меншу частоту органічних причин сексуальних дисфункцій порівняно з іншими пацієнтами. Адже ще з класичного психоаналізу широко відомі описи випадків різноманітних істеричних функціональних розладів за відсутності органічних причин для цього.

Н. МакВільямс вказує ще на одне важливе джерело проблем в особистому житті гістрійонних жінок. Їх, особливо в межевому стані, тягне до психопатичних чоловіків (McWilliams, 2011, с. 318). Можна запропонувати ряд інших гіпотетичних пояснень такої тенденції обирати «поганих хлопців»: спрощений емоційний підхід до прийняття рішень, що не супроводжується прогнозуванням ймовірних наслідків; схильність видавати бажане за дійсне; сподівання компенсувати власну внутрішню нестабільність та невпевненість через партнера, який здається сильним; прагнення отримати високу оцінку з боку інших за рахунок популярного партнера.

З урахуванням провідних емоційних та комунікативних особливостей демонстративних осіб, їх схильності до відходу в романтичний фантазійний світ, а також сучасних тенденцій переміщення значної частини романтичного спілкування у соцмережі та месенджери, феномена переважно або виключно віртуальних романтичних стосунків, логічною виглядає гіпотеза про проблемне використання істероїдами соціальних медіа з пов'язаними із романтичними стосунками цілями. Хоча наразі відповідні дані відсутні, відомо, що гістрійонні особи проявляють більше бажання соціального схвалення та лайків, що пов'язано із тривалістю щоденного використання соціальних медіа, частотою розміщення селфі (Akça et al., 2020), залежністю від соціальних медіа (Savci et al., 2019).

Особи гістрійонного спектру частіше розлучаються та мають схильність до серії шлюбів. Так, К. Дісней, Я. Вайнштейн та Т. Олтманнс на даних загальної вибірки встановили, що частота розлучень збільшувалась із зростанням прояву симптомів гістрійонного розладу особистості. Причому з усіх особистісних розладів саме гістрійонні симптоми найкраще прогнозували ймовірність розлучення. Автори дослідження

вбачають провідні причини такої ситуації в тому, що неадаптивні особливості гістрійонних осіб в кінцевому підсумку втілюються в небезпечних для шлюбу тенденціях невибіркового переживання близькості з різними особами та пошуку уваги через сексуальну спокусливість (Disney et al., 2012).

Таким чином, у гістрійонних осіб, хоча й у своєрідній формі, проявляється встановлена в інших, зокрема, метааналітичних дослідженнях загальна закономірність порушення стосунків внаслідок будь-якого особистісного розладу. Так, С. Вілсон, К. Страуд, К. Дурбін у широкому метааналітичному дослідженні встановили, що кожен із розладів особистості пов'язаний із мстивістю, недовірою, підозрілістю, нездатністю піклуватися про потреби інших (Wilson et al., 2017, с. 34–35).

Окремі прояви демонстративної особистості не є унікальними. Так, на початку романтичних стосунків за демонстративну особу можна прийняти нарциса, адже в обох випадках наявне потужне прагнення та вміння створити привабливий для іншої сторони образ, зачарувати своєю яскравістю, особливістю. Але за цим, як зазначає Н. МакВільямс, знаходиться різна психологічна динаміка. Спільним є очікування уваги, підтвердження власної цінності, ідеалізація та знецінення партнера. Проте, на відміну від нарцисів, істероїдні особи в основі своїй теплі та турботливі, а тенденція експлуатувати інших проявляється лише при активації базових конфліктів та страхів. Крім того, ідеалізація істероїдних осіб схильна мати контрфобічне походження: «Цей чудовий чоловік не образить мене». Знецінення ж в них має реактивні, агресивні якості. Нарциси ж без особливих емоцій ранжують людей як кращих та гірших. Істероїдні та нарцисичні жінки також мають незадовільні інтимні стосунки, але перші схильні обирати поганих партнерів, яких контрфобічно ідеалізують, а останні обирають адекватних партнерів, яких потім знецінюють (McWilliams, 2011, с. 319).

Демонстративних осіб, крім того, слід відрізняти від залежного типу (у крайніх випадках – розладу) особистості. Перші також відрізняються глибокою залежністю, що мотивує пошук уваги (O'Donohue, 2007, с. 210). У обох випадках іншу особу роблять центром свого життя, за чим ховається почуття безпорадності та неадекватності. Залежні схожим чином прив'язують іншого через створення милого, невинного, дитячого фасаду, який доводять до довершеності. Але це забезпечує не потужний заклик наблизитись, як у демонстративних, а почуття провини при спробі залишити їх. Залежні повністю вкладаються в одні

стосунки, істероїди хеджують ставки шляхом культивування запасних альтернатив. Залежний зливається виключно з одним всемогутнім іншим, істероїд потужно проектує таємне бажання всемогутнього коханця на кожну більш-менш прийнятну пропозицію. Залежний пасивно покладається на іншого, істероїд – прагне контролювати того, від кого залежить його доля (Millon, 2004, с. 317–318).

Гістрійонні прояви на початку стосунків також можна сплутати з симптомами межового розладу особистості, нерідко гістрійонний розлад називають легким межовим, але, на відмінну від останнього, не вистачає деструктивності, гнівних вибухів у близьких стосунках, постійного переживання глибокої порожнечі та розладу ідентичності (Fox, 2015, с. 101).

Висновки

Романтичні стосунки є провідною сферою, де проявляється гістрійонна особистісна динаміка. Спочатку психоаналітична, далі – загальна клінічна та психотерапевтична практика дозволили накопичити та узагальнити великий масив фактів щодо специфіки особистісного функціонування демонстративного психотипу. Остання в субклінічних випадках визначає високу мотивацію до романтичних стосунків, вміння успішної самопрезентації як потенційного партнера, швидкість формування та нестабільність романтичних стосунків. Зокрема, йдеться про динамічність, крайню емоційність стосунків, високі вимоги з боку демонстративних осіб до залученості партнера, нереалістичні очікування, що ведуть до незадоволеності поточними стосунками та пошуку альтернатив. Описані, але ще не знайшли визнаного пояснення такі проблемні особливості романтичних стосунків демонстративних осіб як схильність обирати неадекватних партнерів, презентована, але не реалізована сексуальність.

Водночас потрібно враховувати, що демонстративний психотип клінічного рівня, у випадку власне гістрійонного особистісного розладу, хоча й ефективний у зав'язуванні стосунків, не здатний їх підтримувати.

Знання гістрійонної динаміки в романтичних стосунках корисне не лише професіоналам при наданні психологічної допомоги, а й партнерам демонстративних осіб, а також їм самим за умови збереження критичності. Практичні психологи та романтичні партнери демонстративних осіб мають розглядати як особистісний ресурс здорові

аспекти цього психотипу, сприяти його використанню як фундаменту для побудови стосунків. Очевидно, що також було б вкрай корисним корегування непродуктивних істероїдних проявів у стосунках. І хоча класичні психоаналітичні роботи значною мірою побудовані на прикладах успішної допомоги істероїдним клієнтам, що засвідчує готовність останніх до психотерапевтичного співробітництва, останнє ускладнюється їхньою недостатньою мотивацією до змін, часто внаслідок популярності та відносної адаптованості в умовах сучасного суспільства.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із сфокусованими на особливостях романтичних стосунків кількісними емпіричними дослідженнями, які мають уточнити та поглибити наявні знання, що значною мірою спираються на клінічну практику.

Декларація про конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність потенційного конфлікту інтересів стосовно дослідження, авторства та / або публікації цієї статті.

Список використаних джерел / References

- A, A. F., & Mishra, H. (2024). Persona Unveiled: Psychological Insights into Histrionic Personality Disorder. *International Journal for Multidisciplinary Research*, 6(4). DOI: <https://doi.org/10.36948/ijfmr.2024.v06i04.24484>
- Akça, Ö., Bilgiç, A., Karagöz, H., Çıkılı, Y., Koçak, F., & Sharp, C. (2020). Social Media Use and Personality Disorders. *Alpha Psychiatry*, 21(3), 253–260. DOI: <https://doi.org/10.5455/apd.58500>
- Apt, C., & Hurlbert, D. F. (1994). The Sexual Attitudes, Behavior, and Relationships of Women with Histrionic Personality Disorder. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 20(2), 125–134. DOI: <https://doi.org/10.1080/00926239408403423>
- Bandini, E., Corona, G., Ricca, V., Fisher, A. D., Lotti, F., Sforza, A., Faravelli, C., Forti, G., Mannucci, E., & Maggi, M. (2009). Hysterical Traits are Not from the Uterus but from the Testis: A Study in Men with Sexual Dysfunction. *The Journal of Sexual Medicine*, 6(8), 2321–2331. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2009.01322.x>
- Beck, A. T., Freeman, A., & Davis, D. D. (2003). *Cognitive Therapy of Personality Disorders*. The Guilford Press.
- Blacker, K. H., & Tupin, J. P. (1991). Hysteria and Hysterical Structures: Developmental and Social Theories. M. J Horowitz (Ed.), *Hysterical Personality Style and the Histrionic Personality Disorder (Rev. ed.)* (p. 15–66). Northvale, London : Jason Aronson.
- Bornstein, R. F. (1999) Histrionic Personality Disorder, Physical Attractiveness, and Social Adjustment. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 21, 79–94. DOI: <https://doi.org/10.1023/A:1022816428515>
- Collazzoni, A., Ciocca, G., Limoncin, E., Marucci, C., Mollaioli, D., Di Sante, S., Di Lorenzo, G., Niolu, C., Siracusano, A., Maggi, M., Castellini, G., Rossi, A., & Jannini, E. A.

(2017). Mating Strategies and Sexual Functioning in Personality Disorders: A Comprehensive Review of literature. *Sexual Medicine Reviews*, 5(4), 414–428. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sxmr.2017.03.009>

Disney, K. L., Weinstein, Y., & Oltmanns, T. F. (2012). Personality Disorder Symptoms are Differentially Related to Divorce Frequency. *Journal of Family Psychology*, 26(6), 959–965. DOI: <https://doi.org/10.1037/a0030446>

Ferguson, C. J. (2011). Sexting Behaviors Among Young Hispanic Women: Incidence and Association with Other High-risk Sexual Behaviors. *Psychiatric Quarterly*, 82, 239–243. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11126-010-9165-8>

Ferguson, C. J., & Negy, C. (2014). Development of a Brief Screening Questionnaire for Histrionic Personality Symptoms. *Personality and Individual Differences*, 66, 124–127. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.02.029>

Fox, D. (2015). *Antisocial, Borderline, Narcissistic and Histrionic Workbook: Treatment Strategies for Cluster B Personality Disorders*. PESI Publishing & Media.

Horowitz, M. J. (1991). Core Traits of Hysterical or Histrionic Personality Disorders. M. J Horowitz (Ed.), *Hysterical Personality Style and the Histrionic Personality Disorder* (Rev. ed.) (p. 1–13). Northvale, London : Jason Aronson.

Horowitz, M. J. (Ed.). (1977). *Hysterical Personality*. New York : Jason Aronson.

Hughes, A. Brewer, G., Khan, R. (2020). Sexual Coercion by Women: The Influence of Pornography and Narcissistic and Histrionic Personality Disorder Traits. *Archives of Sexual Behavior*, 49, 885–894. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01538-4>

Iliuş-Olariu, A. (2020). Supervising a Case of Histrionic Personality Disorder – an Integrative Strategic Approach. *The International Journal of Supervision in Psychotherapy*, 2, 53–66. DOI: <https://doi.org/10.47409/ijsp.2020.2.4>

Jung, C. G. (2017). *Psychological Type*. London, New York : Routledge Classics.

Kamińska, A. G. (2022). “Problematic” Sexual Behaviors: Clinical and Legal Aspects. *The Person and the Challenges. The Journal of Theology, Education, Canon Law and Social Studies Inspired by Pope John Paul II*, 12(1), 237–257. DOI: <https://doi.org/10.15633/pch.4244>

McWilliams N. (2011). *Psychoanalytic Diagnosis: Understanding Personality Structure in the Clinical Process*. New York, London : The Guilford Press.

Millon, T. (2004). *Personality Disorders in Modern Life*. John Wiley & Sons.

Nestadt, G., Romanoski, A. J., Chahal, R., Merchant, A., Folstein, M. F., Gruenberg, E. M., & McHugh, P. R. (1990). An Epidemiological Study of Histrionic Personality Disorder. *Psychological Medicine*, 20(2), 413–422. DOI: <https://doi.org/10.1017/s0033291700017724>

O'Donohue, W., Fowler, K. A., & Lilienfeld, S. O. (Eds.). (2007). *Personality Disorders: Toward the DSM-V*. Sage Publications, Inc. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781483328980>

Reichborn-Kjennerud, T. (2010). The Genetic Epidemiology of Personality Disorders. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 12(1), 103–114.

Savci, M., Griffiths, M. D., & Aysan, F. (2020). Development and Validation of the Online Histrionic Personality Scale (OHPS) Using the DSM-5 Criteria for Histrionic Personality Disorder. *Journal of Technology in Behavioral Science*, 5(4), 367–377. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41347-020-00144-9>

Savci, M., Turan, M. E., Griffiths, M. D., & Ercengiz, M. (2019). Histrionic Personality, Narcissistic Personality, and Problematic Social Media Use: Testing of a New Hypothetical Model. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19(4), 986–1004. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11469-019-00139-5>

Torgersen, S., Czajkowski, N., Jacobson, K., Reichborn-Kjennerud, T., Røysamb, E., Neale, M. C., & Kendler, K. S. (2008). Dimensional Representations of DSM-IV Cluster B Personality Disorders in a Population-Based Sample of Norwegian Twins: A Multivariate Study. *Psychological Medicine*, 38(11), 1617–1625. DOI: <https://doi.org/10.1017/s0033291708002924>

Torgersen, S., Lygren, S., Øien, P. A., Skre, I., Onstad, S., Edvardsen, J., Tambs, K., & Kringlen, E. (2000). A Twin Study of Personality Disorders. *Comprehensive Psychiatry*, 41(6), 416–425. DOI: <https://doi.org/10.1053/comp.2000.16560>

Wang, Y. (2023). Gender Differences and Possible Improvement in Histrionic Personality Disorders. *Lecture Notes in Education Psychology and Public Media*, 3(1), 390–397. DOI: <https://doi.org/10.54254/2753-7048/3/2022508>

Wilson, S., Stroud, C. B., & Durbin, C. E. (2017). Interpersonal Dysfunction in Personality Disorders: A Meta-Analytic Review. *Psychological Bulletin*, 143(7), 677–734. DOI: <https://doi.org/10.1037/bul0000101>

Yudofsky, S. C. (2005). *Fatal Flaws: Navigating Destructive Relationships with People with Disorders of Personality and Character*. DOI: <https://doi.org/10.1176/appi.books.9781615377596>

Abstract

Korolov D. K.,

PhD (Candidate of Psychological Sciences),
Associate Professor (docent)
Social Psychology Department
Taras Shevchenko National University of Kyiv
E-mail: assessment@i.ua

PLAYING LOVE, THAT CAN BE REAL: ROMANTIC RELATIONSHIPS WITH HISTRIONIC PERSONS

Research on histrionic personality has the longest and most extensive history among personality disorders. Clinical observations have gradually accumulated regarding the specifics of romantic relationships and sexuality of these individuals. There are also some quantitative studies of the histrionic personality type, but they do not focus on studying its intimate relationships.

Romantic relationships are a primary area, where histrionic personality dynamics manifest. Histrionic individuals have high motivation for relationships, the ability to present themselves as an attractive partner successfully, fast, unstable and extremely emotional relationships, demands for very high involvement of the partner, unrealistic expectations, which leads to dissatisfaction with the current relationship and attempts to find alternatives, sexual problems hidden behind pseudo-hypersexuality, a tendency to choose unsuitable partners, such as “bad boys”. At the level of personality disorder, histrionic individuals are successful in initiating relationships, but are unable to maintain them. However, individuals on the histrionic spectrum should be distinguished from a completely normal psychological type: bright, cheerful, emotional, dramatically expressive, more prone to impulsive actions than usual, lively in interaction, sensitive in interpersonal interaction.

Knowledge of histrionic dynamics in romantic relationships is useful not only for professionals providing psychological help, but also for the partners of histrionic individuals, as well as for them themselves. Practitioners and romantic partners of histrionic individuals should consider the healthy aspects of this psychological type as a personal resource and promote using it as a basis for building relationships.

Key words: *relationships, romantic relationships, intimate relationships, personality disorders, histrionic personality disorder, histrionic personality, histrionic dynamics.*

Отримано – 11 вересня 2025
Received – September 11, 2025

Рецензовано – 19 вересня 2025
Revision – September 19, 2025

Прийнято – 25 вересня 2025
Accepted – September 25, 2025